

Οδηγός Επιτυχίας ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

νέο φροντιστήριο

Β ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-a** (γεν. **-ae**).
Τα περισσότερα είναι **θηλυκά**.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αρ.
Ονομ.	vit-a	vit-ae
Γεν.	vit-ae	vit-arum
Δοτ.	vit-ae	vit-is
Αιτ.	vit-am	vit-as
Κλητ.	vit-a	vit-ae
Αφαιρ.	vit-a	vit-is

Παρατηρήσεις

Τα ονόματα **filia** (= κόρη) και **dea** (=θεά) σχηματίζουν την δοτική και την αφαιρετική του πληθυντικού όχι μόνο σε **-is** (**filiis, deis**), αλλά και σε **-abus** (**filiabus, deabus**), όταν είναι ανάγκη να γίνει διάκριση από την όμοια αντίστοιχη πτώση των δευτεροκλίτων αρσενικών **filius** και **deus**.

Β΄ ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-us** και σε **-er** (γεν. **-i**) και ουδέτερα σε **-um** (γεν. **-i**).

Τα συναντώμενα ονόματα σε **-er** είναι **όλα αρσενικά**.

Ενικός αριθμός

ονομ	domin- us	puer	ager	don- um
γεν	domin- i	puer- i	agr- i	don- i
δοτ	domin- o	puer- o	agr- o	don- o
αιτ	domin- um	puer- um	agr- um	don- um
κλητ	domin- e	puer	ager	don- um
αφαιρ	domin- o	puer- o	agr- o	don o

Πληθυντικός αριθμός

ονομ	domin- i	puer- i	agr- i	don- a
γεν	domin- orum	puer- orum	agr- orum	don- orum
δοτ	domin- is	puer- is	agr- is	don- is
αιτ	domin- os	puer- os	agr- os	don- a
κλητ	domin- i	puer- i	agr- i	don- a
αφαιρ	domin- is	puer- is	agr- is	don- is

Παρατηρήσεις

1. Τα **υπερδυσύλλαβα** ονόματα σε **-ius** και **-ium** στη γενική του ενικού συναιρούν πολλές φορές το τελικό **-ii** σε **-i**. Από τη συναίρεση εξαιρούνται τα *adversarius*, *sestertius* (ως ουσιαστικοποιημένα επίθετα).
Π.χ. *filius* γεν. *filii* και *fili*, *ingenium* γεν. *ingenii* και *ingeni*.
2. Τα κύρια ονόματα σε **-ius** (γνήσια Λατινικά), το ***filius*** (και η αντωνυμία ***meus***, δεξ και την κλίση των κτητικών αντωνυμιών) σχηματίζουν την κλητική σε **-i** αντί **-ie**.
Π.χ. *Sertorius* κλητική: *Sertori*, *meus filius* κλητική: *mi fili*.

Γ' ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα.

Τα αρσενικά και τα θηλυκά έχουν σε όλες τις πτώσεις τις ίδιες καταλήξεις.

Διακρίνονται σε **καταληκτικά** (που έχουν δηλ. στην ονομαστική ενικού την κατάληξη -s) π. χ. *dux* (*duc* + *s*), *civis* -s και **ακατάληκτα** (χωρίς κατάληξη στην ονομαστική ενικού) π. χ. *consul*.

Τα ουδέτερα έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά και τα θηλυκά στη γενική, τη δοτική και την αφαιρετική (ενικού και πληθυντικού) και είναι πάντα **ακατάληκτα** π. χ. *nomen*, *omen*.

Τα τριτόκλιτα ουσιαστικά διακρίνονται επίσης σε:

α) **συμφωνόληκτα** και **φωνηεντόληκτα** αναλόγως με τον χαρακτήρα του θέματος. Τα συμφωνόληκτα είναι πάντα περιττοσύλλαβα π. χ. *dux* γεν. *duc* -is, *nomen* γεν. *nomi* -is, ενώ τα φωνηεντόληκτα είναι πάντα ισοσύλλαβα π. χ. *civis* γεν. *civi* -s, *sedes* γεν. *sed* -is
β) **μονόθεμα** όταν σχηματίζουν όλες τις πτώσεις από το ίδιο θέμα π. χ. *urb* -s γεν. *urb* -is και **διπλόθεμα** όταν σχηματίζουν την ονομαστική και την κλητική ενικού από ένα θέμα και τις άλλες πτώσεις από άλλο π. χ. *miles* γεν. *milit* -is, *nomen* γεν. *nomi* -is.

Πρακτική συμβουλή: επειδή δεν είναι δυνατόν να γνωρίζουμε σε ποια από τις παραπάνω κατηγορίες ανήκει κάθε ουσιαστικό, πρέπει να μαθαίνουμε **κάθε τριτόκλιτο όνομα με τη γενική του.**

Αρσενικά και θηλυκά

<u>Ενικός αριθμός</u>	<u>Πληθυντικός αριθμός</u>
Ον. <i>lex</i>	<i>leg</i> – <i>es</i>
Γεν. <i>leg</i> – <i>is</i>	<i>leg</i> – <i>um</i>
Δοτ. <i>leg</i> – <i>i</i>	<i>leg</i> – <i>ibus</i>
Αιτ. <i>leg</i> – <i>em</i>	<i>leg</i> – <i>es</i>
Κλ. <i>lex</i>	<i>leg</i> – <i>es</i>
Αφ. <i>leg</i> – <i>e</i>	<i>leg</i> – <i>ibus</i>

ΟΥΔΕΤΕΡΑ

<u>Ενικός αριθμός</u>	<u>Πληθυντικός αριθμός</u>
Ον. <i>corpus</i>	<i>corpor</i> – <i>a</i>
Γεν. <i>corpor</i> – <i>is</i>	<i>corpor</i> – <i>um</i>
Δοτ. <i>corpor</i> – <i>i</i>	<i>corpor</i> – <i>ibus</i>
Αιτ. <i>corpus</i>	<i>corpor</i> – <i>a</i>
Κλ. <i>corpus</i>	<i>corpor</i> – <i>a</i>
Αφ. <i>corpor</i> – <i>e</i>	<i>corpor</i> – <i>ibus</i>

Παρατηρήσεις

1. Σχηματίζουν την γενική του πληθυντικού σε **-ium** οι παρακάτω κατηγορίες:
 - I. Τα **ισοσύλλαβα**. hostis, hostis γεν. πλ. **hostium**, finis -finis γεν. πλ. **finium**.
Εξαιρούνται τα **sedes**, sedis γεν. πλ. **sedum** / **senex**, **senis** γεν. πλ. **senum** / **suboles** γεν. πλ. **subolum** και τα δυο συγκοπτόμενα pater, patris γεν. πλ. **patrum** και mater, matris γεν. πλ. **matrum**, που στην πραγματικότητα είναι περιττοσύλλαβα.
 - II. Τα ουσιαστικά που **το θέμα τους λήγει σε 2 τουλάχιστον σύμφωνα**. urbs, urbis γεν. πλ. **urbium**, nox, noctis γεν. πλ. **noctium**
 - III. Τα **εθνικά σε -is**. Samnis, Samnitis γεν. πλ. **Samnitium**
 - IV. Το ουσιαστικό **dos**, **dotis** γεν. πλ. **dotium**
2. Σχηματίζουν την αιτιατική του πληθυντικού και σε **-is** όσα αρσενικά ή θηλυκά σχηματίζουν την γενική του πληθυντικού σε **-ium**:
hostis, hostis γεν. πλ. hostium, αιτ. πλ. **hostes/hostis**, nox, noctis γεν. πλ. noctium, αιτ. πλ. **noctes/noctis**

Δ' ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά σε **-us** (γεν. **-us**) και ουδέτερα σε **-u** (γεν. **-us**).
Από τα λήγοντα σε **-us** τα περισσότερα είναι **αρσενικά**.

Θηλυκά είναι μόνο τα domus (= οικία) και ficus (= συκιά, σύκο).

Ουδέτερα **δεν συναντάμε** στο σχολικό εγχειρίδιο.

ΑΡΣΕΝΙΚΑ+ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -us.

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον. stat – us	stat – us
Γεν. stat – us	stat – uum
Δοτ. stat – ui	stat – ibus
Αιτ. stat – um	stat – us
Κλ. stat – us	stat – us
Αφ. stat – u	stat – ibus

ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ -u.

<u>Ενικός αριθμός</u>	<u>Πληθυντικός αριθμός</u>
Ον. ver – u	ver – ua
Γεν. ver – us	ver – uum
Δοτ. ver – u	ver – ibus
Αιτ. ver – u	ver – ua
Κλ. ver – u	ver – ua
Αφ. ver – u	ver – ibus

Ε΄ ΚΛΙΣΗ

Περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και **θηλυκά** σε **-es** (γεν. **-ei**).

Στα κείμενα του σχολικού εγχειριδίου το **μόνο αρσενικό** είναι το **dies** (κι αυτό μάλιστα είναι θηλυκό όταν σημαίνει χρόνο ή προθεσμία, σημασίες όμως που δεν συναντάμε σε κανένα κείμενο, στο οποίο εξετάζομαστε).

ΑΡΣΕΝΙΚΑ+ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -es.

<u>Ενικός αριθμός</u>	<u>Πληθυντικός αριθμός</u>
Ον. di – es	di – es
Γεν. di – ei	di – erum
Δοτ. di – ei	di – ebus
Αιτ. di – em	di – es
Κλ. di – es	di – es
Αφ. di – e	di – ebus

<u>Ενικός αριθμός</u>	<u>Πληθυντικός αριθμός</u>
Ον. sp – es	sp – es
Γεν. sp – ei	–
Δοτ. sp – ei	–
Αιτ. sp – em	sp – es
Κλ. sp – es	sp – es
Αφ. sp – e	–

Παρατηρήσεις

Πλήρη πληθυντικό από τα ονόματα της ε΄ κλίσης έχουν μόνο δύο, το **res** και το **dies**.

Τα **acies**(=παράταξη), **facies** (=πρόσωπο), **effigies** (=εικόνα), **species** (=μορφή) και **spes** (=ελπίδα) έχουν **μόνο ονομαστική, αιτιατική και κλητική πληθυντικού**, ενώ το **fides** (=πίστη) δεν έχει **καθόλου πληθυντικό**.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ, ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ, ΣΟΥΠΙΝΟ, ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ ΕΝΕΣΤΩΤΑ

ΡΗΜΑΤΑ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΣΥΥΓΙΩΝ

Α ΣΥΖΥΓΙΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
amo amas amat amamus amatis amant	amabam amabas amabat amabamus amabatis amabant	amabo amabis amabit amabimus amabitis amabunt
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
amavi amavisti amavit amavimus amavistis amaverunt/ amavere	amaveram amaveras amaverat amaveramus amaveratis amaverant	amavero amaveris amaverit amaverimus amaveritis amaverint

νέο φροντιστήριο

Β ΣΥΖΥΓΙΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
deleo deles delet delemus deletis delent	delebam delebas delebat delebamus delebatis delebant	delebo delebis delebit delebimus delebitis delebunt
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
delevi delevisti delevit delevimus delevistis deleverunt/ delevire	deleveram deleveras deleverat deleveramus deleveratis deleverant	delevero deleveris deleverit deleverimus deleveritis deleverint

Γ ΣΥΖΥΓΙΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
lego legis legit legimus legitis legunt	legebam legebas legebat legebamus legebatis legebant	legam leges leget legemus legetis legent

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
lēgi legisti legit legimus legistis legerunt/ legere	legeram legeras legerat legeramus legeratis legerant	legero legeris legerit legerimus legeritis legerint

Ἄ ΣΥΖΥΓΙΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
audio audis audit audimus auditis audiunt	audiebam audiebas audiebat audiebamus audiebatis audiebant	audiam audies audiet audiemus audietis audient

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
audivi audivisti audivit audivimus audivistis audiverunt/ audivere	audiveram audiveras audiverat audiveramus audiveratis audiverant	audivero audiveris audiverit audiverimus audiveritis audiverint

Α ΣΥΖΥΓΙΑ

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
amor amaris/ -re amatur amamur amamini amantur	amabar amabaris/ -re amabatur amabamur amabamini amabantur	amabor amaberis/ -re amabitur amabimur amabimini amabuntur
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
amatus, -a, -um sum amatus, -a, -um es amatus, -a, -um est amati, -ae, -a sumus amati, -ae, -a estis amati, -ae, -a sunt	amatus, -a, -um eram amatus, -a, -um eras amatus, -a, -um erat amati, -ae, -a eramus amati, -ae, -a eratis amati, -ae, -a erant	amatus, -a, -um ero amatus, -a, -um eris amatus, -a, -um erit amati, -ae, -a erimus amati, -ae, -a eritis amati, -ae, -a erunt

΄Β ΣΥΖΥΓΙΑ

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
deleor deleris/ -re deletur delemur delemini delentur	delebar delebaris/ -re delebatur delebamur delebamini delebantur	delebor deleberis/ - re delebitur delebimur delebimini delebuntur
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
deletus, -a, -um sum deletus, -a, -um es deletus, -a, -um est deleti, -ae, -a sumus deleti, -ae, -a estis deleti, -ae, -a sunt	deletus, -a, -um eram deletus, -a, -um eras deletus, -a, -um erat deleti, -ae, -a eramus deleti, -ae, -a eratis deleti, -ae, -a erant	deletus, -a, - um ero deletus, -a, - um eris deletus, -a, - um erit deleti, -ae, - a erimus deleti, -ae, - a eritis deleti, -ae, - a erunt

Τ ΣΥΖΥΓΙΑ

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
legor legēris/ -re legitur legimur legimini leguntur	legebar legebaris/ -re legebatur legebamur legebamini legebantur	legar legēris/ -re legetur legemur legemini legentur
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
lectus, -a, -um sum lectus, -a, -um es lectus, -a, -um est lecti, -ae, -a sumus lecti, -ae, -a estis lecti, -ae, -a sunt	lectus, -a, -um eram lectus, -a, -um eras lectus, -a, -um erat lecti, -ae, -a eramus lecti, -ae, -a eratis lecti, -ae, -a erant	lectus, -a, -um ero lectus, -a, -um eris lectus, -a, -um erit lecti, -ae, -a erimus lecti, -ae, -a eritis lecti, -ae, -a erunt

Ἄ ΣΥΖΥΓΙΑ

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
audior audiris/ -re auditur audimur audimini audiuntur	audiebar audiebaris/ - re audiebatur audiebamur audiebamini audiebantur	audiar audieris/ -re audietur audiemur audiemini audientur
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελ. Μέλλοντας
auditus, -a, -um sum auditus, -a, -um es auditus, -a, -um est auditi, -ae, -a sumus auditi, -ae, -a estis auditi, -ae, -a sunt	auditus, -a, -um eram auditus, -a, -um eras auditus, -a, -um erat auditi, -ae, -a eramus auditi, -ae, -a eratis auditi, -ae, -a erant	auditus, -a, -um ero auditus, -a, -um eris auditus, -a, -um erit auditi, -ae, -a erimus auditi, -ae, -a eritis auditi, -ae, -a erunt

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ ΕΝΕΣΤΩΤΑ:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ: ama-re, dele-re, leg-e-re, audi-re

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ: ama-ri, dele-ri, leg-i, audi-ri

ΤΑ 15 ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Γ' ΣΥΖΥΓΙΑΣ ΣΕ -io

Δεκαπέντε ρήματα της γ' συζυγίας λήγουν σε – io, όπως τα ρήματα της δ' συζυγίας. Επισημαίνουμε με έντονη γραφή τα 11 από αυτά, τα οποία συναντάμε (είτε απλά, είτε σύνθετα) στο σχολικό βιβλίο.

1) capio	cepi	captum	capĕre = λαμβάνω
2) cupio	cupivi	cupitum	cupĕre = επιθυμώ
3) facio	feci	factum	facĕre = κάνω
4) fugio	fugi	(fugitum)	fugĕre = φεύγω
5) iacio	ieci	iactum	iacĕre = ρίχνω
6) pario	peperi	partum	parĕre = γεννώ
7) rapio	rapui	raptum	rapĕre = αρπάζω
8) specio	spexi	spectrum	specĕre = παρατηρώ
9) fodio	fodi	fossum	fodĕre = σκάζω
10) lacio	(eliciui)	(elicitum)	lacĕre = σύρω
11) quatio	(quassi)	quassum	quatĕre = σείω
12) sapio	(sapivi ή sapii)		= έχω γεύση

και τα 3 αποθετικά

13) gradior	gressus sum	gressum	gradi = βαδίζω
14) morior	mortuus sum	mortuum	mori = πεθαίνω
15) patior	passus sum	passum	pati = πάσχω

Πάντοτε σύνθετα συναντώνται τα iacio (obicio, abicio), rapio (praeripio) και gradior (ingredior, egredior, congregior)

Τα ρήματα αυτά κλίνονται όπως τα άλλα ρήματα της γ' συζυγίας (το lego), όμως ο χαρακτήρας -i του ενεστώτικού θέματος αποβάλλεται, όταν ακολουθεί άλλο i, ēr, ή τελικό e. Δεν αποβάλλεται το i στο β' ενικό πρόσωπο του μέλλοντα της μέσης φωνής (επειδή το e είναι μακρό).

ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

Αποθετικά λέγονται τα ρήματα που έχουν μόνο μέση (παθητική) φωνή, αλλά ενεργητική (ή ουδέτερη) σημασία (μόνο το γερονδιακό διατηρεί την παθητική σημασία του). Κλίνονται όπως τα ρήματα της μέσης (παθητικής) φωνής με τη διαφορά ότι:

- από τη μέση φωνή δεν έχουν το απαρέμφατο του μέλλοντα
- από την ενεργητική φωνή έχουν:
 1. υποτακτική μέλλοντα
 2. απαρέμφατο μέλλοντα
 3. μετοχή μέλλοντα
 4. μετοχή ενεστώτα
 5. σουπίνο
 6. γερούνδιο

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

Μερικά ρήματα παρουσιάζουν ανωμαλίες στην κλίση τους και δεν μπορούν να ενταχθούν σε καμιά συζυγία.

possum (= μπορώ)

possum (pos- μπροστά από σύμφωνο , pot- μπροστά από φωνήεν) - potui - posse.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ενεστώτας	παρατατικός	μέλλοντας
possum	poteram	potero
potes	poteras	poteris
potest	poterat	poterit
possumus	poteramus	poterimus
potestis	poteratis	poteritis
possunt	poterant	poterunt

fero (= φέρω)

Το ρήμα fero, tuli, latum, ferre κλίνεται σύμφωνα με την γ' συζυγία.

Όμως οι τύποι που σχηματίζονται από το ενεστωτικό θέμα (fer) συγκόπτουν

α) το συνδετικό φωνήεν i μπροστά από το s και το t

β) το συνδετικό φωνήεν ē μπροστά από το r. (Δεν αποβάλλεται το ē ως μακρόχρονο στο β' ενικό πρόσωπο του μέλλοντα της μέσης φωνής: ferēris)

ΤΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΡΗΜΑ

sum, fui, -, esse

Οριστική		
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας
sum es est sumus estis sunt	eram eras erat eramus eratis erant	ero eris erit erimus eritis erunt
Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελεσμένος Μέλλοντας
fui fuisti fuit fuimus fuistis fuerunt/-ere	fueram fueras fuerat fueramus fueratis fuerant	fuero fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Αλληλοπάθεια

Στα λατινικά λείπει η αλληλοπαθητική (ή αλληλοπαθής) αντωνυμία. Ο συνηθέστερος τρόπος για να εκφραστεί η αλληλοπάθεια είναι η αιτιατική του πληθυντικού των προσωπικών αντωνυμιών (nos, vos, se) με την πρόθεση *inter* και τα τρία πρόσωπα του πληθυντικού του κατάλληλου ρήματος.

Π.χ. *inter nos amamus* = αγαπάμε ο ένας τον άλλο (αλλήλους)

inter vos amatis = αγαπάτε ο ένας τον άλλο (αλλήλους)

inter se amant = αγαπούν ο ένας τον άλλο (αλλήλους)

ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑ

Η Λατινική γλώσσα δεν διαθέτει αυτοπαθητικές αντωνυμίες, αλλά

- η κτητική αντωνυμία *suus-a-um*
- και η προσωπική *se* (χρησιμοποιούμε συμβατικά τον τύπο της αιτιατικής, λόγω έλλειψης της ονομαστικής πτώσης) χρησιμοποιούνται μόνο για να εκφράσουν αυτοπάθεια, η οποία διακρίνεται σε ευθεία (ή άμεση) και πλάγια (ή έμμεση).

Π.χ.

amo + αιτιατική

amo me = αγαπώ τον εαυτό μου

amas te = αγαπάς τον εαυτό σου

amamus nos = αγαπάμε τους εαυτούς μας

amatis vos = αγαπάτε τους εαυτούς σας

subvenio + δοτική

subvenio mihi = βοηθώ τον εαυτό μου

subvenis tibi = βοηθάς τον εαυτό σου

subvenimus nobis = βοηθάμε τους εαυτούς μας

subvenitis vobis = βοηθάτε τους εαυτούς σας

Παρατηρήσεις

1. Στα λατινικά δεν υπάρχει αυτοπαθητική αντωνυμία για το α' και το β' πρόσωπο. Για να εκφράσουμε αυτοπάθεια χρησιμοποιούμε τις πλάγιες πτώσεις του α' και β' προσώπου και ρήμα ενεργητικής φωνής.

π.χ. amo me= αγαπώ τον εαυτό μου // nocetis vobis= βλάπτετε τους εαυτούς σας

2. Η αυτοπάθεια μπορεί να εκφραστεί και μονολεκτικά με ρήμα παθητικής φωνής αλλά μέσης διάθεσης [ευθεία (ή άμεση) αυτοπάθεια].

π.χ. (Germani) lacte, caseo et carne nutriuntur. .. et in fluminibus lavantur. (15)

(Οι Γερμανοί) τρέφονται με γάλα, τυρί και κρέας... και πλένονται στα ποτάμια.
nutriuntur= nutriunt se = τρέφουν τους εαυτούς τους
lavantur= lavant se = πλένουν τους εαυτούς τους

3. Για να εκφράσουμε κτήση χωρίς αυτοπάθεια στο γ' πρόσωπο χρησιμοποιούμε τις πλάγιες πτώσεις της επαναληπτικής αντωνυμίας is, ea, id
pater suus = ό έαυτοῦ πατήρ = ο πατέρας του (του ίδιου)
pater eius = ό πατήρ αὐτοῦ = ο πατέρας του (κάποιου άλλου)

Εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο:

πρόκειται για το αίτιο που εντοπίζεται σε εξωτερικές καταστάσεις ή συνθήκες.
Εκφράζεται εμπρόθετα με:

- ob, per, propter + αιτιατική

- de, ex + αφαιρετική

Εκφράζεται απρόθετα με:

- απλή αφαιρετική

ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΠΟΥ

in και αφαιρετική: στάση σε τόπο

in/ad και αιτιατική: κίνηση σε τόπο

ex/de/ab και αφαιρετική: κίνηση από τόπο

Α. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Για να μετατρέψουμε την ενεργητική σύνταξη μιας πρότασης σε παθητική ακολουθούμε την εξής διαδικασία:

- **1ο βήμα:**

Μετατρέπουμε το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος σε υποκείμενο του παθητικού σε πτώση ονομαστική. Εάν το αντικείμενο συνοδεύεται από ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (επιθετικό, κατηγορηματικό, παράθεση, επεξήγηση, συνημμένη μετοχή), θα πρέπει να τους μεταφέρουμε και αυτούς σε πτώση ονομαστική.

Σημείωση: αν το ρήμα είναι δίπτωτο και έχει δυο αντικείμενα, τότε στην παθητική σύνταξη υποκείμενο του ρήματος θα κάνουμε το άμεσο αντικείμενο. Το έμμεσο αντικείμενο θα παραμείνει αντικείμενο και στην παθητική σύνταξη
Ειδικότερα:

- αν το ενεργητικό ρήμα συντάσσεται με αιτιατική και δοτική, υποκείμενο του ρήματος στην παθητική σύνταξη θα κάνουμε αυτό που βρίσκεται σε πτώση αιτιατική.
- αν το ενεργητικό ρήμα συντάσσεται με δυο αιτιατικές, υποκείμενο του ρήματος στην παθητική σύνταξη θα κάνουμε αυτό που δηλώνει πρόσωπο.
- αν το ενεργητικό ρήμα συντάσσεται με δυο αιτιατικές, από τις οποίες η μία είναι το αντικείμενο και η άλλη το κατηγορούμενό της, θα τις μεταφέρουμε και τις δυο σε πτώση ονομαστική· την πρώτη ως υποκείμενο και τη δεύτερη ως κατηγορούμενο του υποκειμένου.

- **2ο βήμα:**

μεταφέρουμε το ενεργητικό ρήμα στον ίδιο χρόνο και την ίδια έγκλιση της παθητικής φωνής φροντίζοντας να συμφωνεί στον αριθμό και το πρόσωπο με το υποκείμενο.

- **3ο βήμα:**

μετατρέπουμε το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος σε ποιητικό αίτιο (α,ab+ αφαιρετική, εάν είναι έμψυχο ή απρόθετη αφαιρετική, εάν είναι άψυχο). Εάν το υποκείμενο συνοδεύεται από ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (επιθετικό, κατηγορηματικό, παράθεση, επεξήγηση, συνημμένη μετοχή), θα πρέπει να τους μεταφέρουμε και αυτούς σε πτώση αφαιρετική.

Β . ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

Για να μετατρέψουμε την παθητική σύνταξη μιας πρότασης σε ενεργητική ακολουθούμε την αντίστροφη διαδικασία:

- **1ο βήμα:**
μετατρέπουμε το ποιητικό αίτιο σε υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος σε ονομαστική πτώση. Εάν το ποιητικό αίτιο συνοδευόταν από ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (επιθετικό, κατηγορηματικό, παράθεση, επεξήγηση, συνημμένη μετοχή), θα πρέπει να τους μεταφέρουμε και αυτούς σε πτώση ονομαστική.
- **2ο βήμα:**
μεταφέρουμε το παθητικό ρήμα στον ίδιο χρόνο και την ίδια έγκλιση της ενεργητικής φωνής φροντίζοντας να συμφωνεί στον αριθμό και στο πρόσωπο με το υποκείμενο.
- **3ο βήμα:**
μετατρέπουμε το υποκείμενο του παθητικού ρήματος σε αντικείμενο του ενεργητικού. Εάν το υποκείμενο συνοδευόταν από ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (επιθετικό, κατηγορηματικό, παράθεση, επεξήγηση, συνημμένη μετοχή), θα πρέπει να τους μεταφέρουμε και αυτούς στην πτώση του αντικειμένου.

Γ. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΩΣ.

Είναι δυνατόν να μας ζητηθεί να μετατρέψουμε από ενεργητική σε παθητική ή το αντίστροφο τη σύνταξη απαρεμφάτου. Σε αυτήν την περίπτωση ακολουθούμε την ίδια διαδικασία που ακολουθούμε και με τη σύνταξη των ρημάτων προσέχοντας όμως ότι το υποκείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται συνήθως σε πτώση αιτιατική (στην ετεροπροσωπία, αλλά και στην ταυτοπροσωπία του ειδικού απαρεμφάτου).

ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ cum

Επαναληπτικός: εκφράζει αόριστη επανάληψη (όπως οι υποθετικοί λόγοι της αρχαίας ελληνικής)

cum + οριστική ενεστώτα/ μέλλοντα: αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον

cum + οριστική παρατατικού/ υπερσυντέλικου: αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

Αντίστροφος: δηλώνει το αιφνίδιο γεγονός και αναφέρεται μόνο στο παρελθόν. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου συχνά μαζί με το επίρρημα repente (ξαφνικά). Η κύρια πρόταση εκφέρεται με οριστική παρατατικού ή υπερσυντέλικου, την οποία συνοδεύουν συνήθως τα επιρρήματα *nix, aegre* (μόλις και μετά βίας). Από άποψη χρονικής βαθμίδας εκφράζει πάντα το υστερόχρονο (ουσιαστικά λέγεται αντίστροφος, γιατί θα έπρεπε οι προτάσεις να λειτουργούν αντίστροφα, δηλαδή η κύρια να είναι χρονική και η χρονική κύρια).

Χρονικές προτάσεις που δηλώνουν κάτι το προτερόχρονο. Οι προτάσεις αυτές:

- εισάγονται με τους συνδέσμους *postquam* (= αφού), *ut, ubi* (= όταν, μόλις), *simul* (= μόλις), *simulac, cum primum*.
- εκφέρονται με οριστική (μας ενδιαφέρει μόνο ο χρόνος και τίποτε άλλο), που για το παρελθόν είναι συνήθως η οριστική του παρακειμένου (ή του υπερσυντέλικου).

ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Με τα ρήματα *iubeo, veto* (απαγορεύω), *prohibeo* (εμποδίζω), *sino* (επιτρέπω), *patior* (ανέχομαι), *cogo* (εξαναγκάζω) είναι δυνατές δύο συντάξεις: (α) με ενεργητικό απαρέμφατο (οπότε δηλώνεται και το υποκείμενό του σε αιτιατική) (β) με παθητικό απαρέμφατο, όταν δε θέλουμε να δηλώσουμε το υποκείμενο· η χρήση αυτή συνηθίζεται σε στρατιωτικές διαταγές, απαγορεύσεις κτλ. (που ξέρουμε ότι απευθύνονται στους στρατιώτες).

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΕΣΗΣ ΣΕ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Οι επιθετικοί προσδιορισμοί και οι παραθέσεις μπορούν να αναλυθούν σε προσδιοριστικές αναφορικές προτάσεις.

Η αναφορική αντωνυμία *qui, quae, quod* θα τεθεί σε ονομαστική ως υποκείμενο, στο γένος και αριθμό του προσδιοριζομένου όρου.

Ο επιθετικός προσδιορισμός ή η παράθεση θα τεθεί επίσης σε ονομαστική ως κατηγορούμενο.

Το ρήμα *sum* θα τεθεί σε οριστική ενεστώτα ή παρατατικού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας:

1. Τι ξέρετε για τη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
2. Ποια η συμβολή της ελληνικής γραμματείας στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
3. Ποιος ο ρόλος του Λίβιου Ανδρόνικου στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας:

1. Σύμφωνα με την περιγραφική διαίρεση να αναφέρετε την οριοθέτηση των εποχών και των περιόδων της ρωμαϊκής λογοτεχνίας.
2. Γιατί η "αριστοκρατική" αξιολόγηση θεωρείται αντιεπιστημονική;

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας:

1. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
2. Ποια νομίζετε ότι είναι η σχέση του ρωμαίου λογοτέχνη με το ελληνικό πρότυπο;
3. Γιατί παρατηρείται ανάμειξη χρονικά διαφορετικών προτύπων στη ρωμαϊκή λογοτεχνία;
4. Να απαριθμήσετε παραδείγματα που φανερώνουν την ιδιόρρυθμη εξέλιξη των λογοτεχνικών ειδών, την αλλοίωση ή μεταμόρφωσή τους από τους Ρωμαίους.
5. Ποιες θεμελιώδεις αξίες, που συγκροτούν τον ιδεολογικό πλούτο της ρωμαϊκής κοινωνίας, αποτυπώνονται στη ρωμαϊκή λογοτεχνία;
6. Ποια θεωρούνται τα φυσικά χαρακτηριστικά της Λατινικής;

α. Οι χρόνοι του Κικέρωνα:

1. Να αναφέρετε τα χαρακτηριστικά του "Ρωμαίου λογοτέχνη" της εποχής του Κικέρωνα.
2. Ποια είναι τα ρητορικά έργα του Μάρκου Τύλλιου Κικέρωνα;
3. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου γραφής του Κικέρωνα;
4. Ποιοι είναι οι τρεις ιστοριογράφοι των χρόνων του Κικέρωνα και ποιο το είδος που ειδικεύεται και διακρίνεται ο καθένας τους;
5. Ποια ήταν η πηγή έμπνευσης του Βαλέριου Κατούλλου και ποιο είδος ποίησης εκπροσωπούσε;
6. Ποιους άλλους σημαντικούς ποιητές γνωρίζετε και τι ξέρετε για το έργο τους;

β. Αυγούστειοι χρόνοι:

1. Πώς συνδέεται η λογοτεχνική παραγωγή με το σύγχρονο πολιτικό γίγνεσθαι στα χρόνια του Αυγούστου;
2. Τι είναι η πατρωνεία;
3. Από ποιους εκπροσωπείται η ποίηση κατά τους Αυγούστειους χρόνους;
4. Τι γνωρίζετε για το έργο του Βεργιλίου;
5. Τι γνωρίζετε για το έργο του Ορατίου;
6. Ποιοι θεωρούνταν η τριάδα των κορυφαίων Ρωμαίων ελεγκιακών και ποια είναι τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους;
7. Ποιο λογοτεχνικό ύφος υπηρετούν ο Τίτος Λίβιος και ο Βιτρούβιος; Ποιο είναι το έργο τους;

νέο φροντιστήριο